

Asia: VN/12128/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

-

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

Luonnonsuojeluohjelmien laatimisesta säädetään lakiehdotuksen 16 §:ssä, jonka mukaan luonnonsuojeluohjelman laatisi pykälän 3 momentin mukaan ympäristöministeriö. Ohjelmaa laadittaessa olisi niille, joiden etua tai oikeutta asia koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Asianosaisen käsite määräytyy yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaan. Asianosaisia ovat siten ne, joiden etua tai oikeutta asia koskee. Heille on ehdotuksen mukaan varattava tilaisuus tulla kuulluiksi.

Luonnonsuojeluohjelmien laatimiseen liittyvästä laajemmasta vuorovaikutuksesta ja osallistumisesta säädetään lakiehdotuksen 18 §:ssä. Osallistumisen ja vuorovaikutuksen osalta säädettäisiin, että suunnitelmia ja ohjelmia valmisteltaessa olisi lisäksi varmistettava riittävä julkinen viestintä sekä yhteistyö ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa.

Puolustusministeriö korostaa, että puolustusvoimat on poikkeusolojen tehtäviensä ja muiden lakisäateisten tehtäviensä vuoksi taho, jonka osallistuminen luonnonsuojeluohjelmien laatimisen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen on tärkeää. Osallistuminen ainoastaan kuulemismenettelyyn ei ole riittävä vaikuttamiskeino turvaamaan Puolustusvoimien toimintaedellytyksiä.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

Lakiehdotuksen 38 § koskee toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuutta. Pykälä vastaa voimassaolevan luonnonsuojelulain 65 b §:ää eikä siihen ole ehdotettu muutoksia.

Pykäläehdotuksen perusteluissa todetaan, että ilmoitus ei yleensä olisi tarpeen puolustusvoimien välttämättömien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseksi. Lisäksi todetaan, että Suomessa Natura 2000 -verkostoon on liitetty muun muassa merkittävä osa puolustusvoimien käytössä olevista ampuma- ja harjoitusalueista, jotka pääsääntöisesti ovat olleet käytössä vuosikymmeniä, ja luontoarvot ovat kehittyneet tai säilyneet toiminnan ohella tai sen myötävaikutuksesta. Valtioneuvoston päätöksissä koskien Natura 2000 -verkoston Suomen ehdotusta on otettu huomioon puolustusvoimien toiminnan vaikutukset verkostoon. Lisäksi päätöksissä on erikseen todettu, että puolustusvoimat voi käyttää alueita puolustusvalmiuden ylläpitämiseksi tarpeellisiin toimiin.

Puolustusministeriö pitää käytössä olevan toimintamallin säilyttämistä tärkeänä. Puolustusvoimien on jatkossakin ylläpidettävä hyvää yhteistyötä viranomaisten, erityisesti Metsähallituksen, kanssa.

6 luku Luonnonsuojelualueet

Nykyisessä luonnonsuojelulaissa on puolustuspoikkeus pykälässä 17 a, Muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset. Lakiehdotuksessa tämä on sisällytetty sellaisenaan pykälään 53, Muun valtion luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset.

Pykälä on tärkeä, mutta se kaipaa uudistusta. Puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminta ei terminä ole riittävän laaja ja sen tulkinta ei ole välttämättä yksiselitteinen. Puolustusvoimien harjoittama toiminta ei ole nykyään aina yksin puolustusvoimien omilla resursseilla harjoittamaa toimintaa. On tärkeää, että termi sisältää myös toiminnan kehittämisen, ja sen tulisi lisäksi mahdollistaa kansainväliset harjoitukset, kotimainen puolustusteollisuus ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeet sekä puolustusvoimien strategisten kumppaneiden toiminta.

Puolustusministeriö toteaa, että lakiesitykseen tai sen perusteluihin tulisi riittävän selkeästi sisällyttää kirjaus, joka mahdollistaisi puolustusvoimien toiminnan kannalta tärkeiden tahojen toimimisen puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla, jos se maanpuolustuksen kannalta on tarpeellista. Pykälässä voitaisiin esimerkiksi käyttää käsitettä maanpuolustuksen edellyttämä toiminta, joka olisi yhteneväinen maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) käytetyn käsitteen kanssa.

Lakiehdotuksen 51 §:ssä säädetään poikkeuksista kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä. Puolustusministeriö ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin lisättäisiin maanpuolustus syyksi ryhtyä tilanteen niin vaatiessa välttämättömiin toimenpiteisiin luonnonsuojelualueella. Tällöin puolustusvoimia koskeva sääntely olisi yhteismitallista pykälässä jo

mainittujen pelastustoiminnan ja rajavalvonnan suhteen. Tämä mahdollistaisi vähäisemmän puuttumisen ennen valmiuslain (1552/2011) soveltamistarvetta.

Lakiehdotuksen 57 § koskee liikkumisen rajoittamista valtion luonnonsuojelualueella. Puolustusvoimat voi kieltää asiattomilta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 15 §:n perusteella. Puolustusministeriö ehdottaa, että pykälä mainittaisiin selkeyden vuoksi lakiehdotuksen perusteluissa.

Lakiehdotuksen 63 §:ssä säädettäisiin uutena asiana luonnonsuojelualan heikentämisen hyvittämisestä. Pykälän mukaan, jos yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamiseksi valtion muu luonnonsuojeluala tai yksityinen luonnonsuojeluala lakkautetaan kokonaan tai osittain taikka niiden rauhoitusmääräyksiä lievennetään, on luonnonarvoille aiheutuvat heikennykset hyvittävät. Päätöksessä on määrättävä hyvittävästä toimenpiteistä sen mukaan kuin luvussa 11 säädetään. Hyvittävien toimenpiteiden kustannuksista vastaa hankkeen tai suunnitelman toteuttaja.

Suojeluohjelmien kohdentamisessa sotilasalueille lähtökohtana on ollut, ettei suojele estä puolustusvoimien toimintaa ja sen kehittämistä. Suuri osa näistä alueista on aikanaan hankittu puolustustarkoituksiin eli puolustusvoimien pysyvään käyttöön. Puolustusvoimien toiminta (yleensä ampuma- ja harjoitustoiminta) alueella on mahdollistanut alueiden säilymisen kohtuullisen luonnontilaisena säilyttäen niiden luontoarvot monissa paikoissa hyvin. Kun alueita on aikanaan hyväksytty sisällytettäväksi erilaisiin suojeleohjelmiin, on yhtenä lähtökohtana ollut, että suojeleusta ei aiheudu kustannuksia puolustusvoimille. Tämä periaate soveltuisi myös, vaikka ilmenisi tarvetta ryhtyä joihinkin toimenpiteisiin (ääritapauksessa suojelealueen lakkauttamiseen) puolustusvoimien toimintaedellytyksien turvaamiseksi kyseessä olevilla alueilla.

Puolustusministeriö esittää kirjausta siitä, että mikäli puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevilla alueilla on tarvetta heikennyksen hyvittämiselle, ei siitä aiheudu kustannusvastuuta puolustusvoimille.

7 luku Luontotyyppien suojele

-

8 luku Eliölajien suojele

-

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

-

10 luku Maiseman suojele ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

-

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

-

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

-

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

Luonnonsuojelun tiedonhallinnan osalta puolustusministeriö toteaa, että puolustusvoimien käytössä oleviin alueisiin voi liittyä maanpuolustuksen kannalta salassa pidettävää tietoa, jota ei voi jakaa ja tallentaa julkisesti.

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

-

15 luku Muutoksenhaku

-

16 luku Voimaantulosäännökset

-

Huomiot muihin lakeihin ehdotettuihin muutoksiin

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

-

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

-

Ilmastonmuutoksen hillintä

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteena?

-

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

-

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

-

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

-

2) muulla tavalla (miten)?

-

Muut huomiot

Muita huomioita esityksestä

-

Nordström Hanna
Puolustusministeriö

Wigrén Emmasofia
Puolustusministeriö